

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Gezondheidsonderzoeken PFAS

regio's rondom Chemours en de Westerschelde

Cindy Bekker – Projectleider

3 November 2025

Verkenning behoeften

Verkenning behoeften aan onderzoek van omwonenden en werknemers Chemours en omwonenden Westerschelde¹

Vragenlijsten

Chemours: 2601

Westerschelde: 1756

Focusgroepen

Chemours: 82

Westerschelde: 145

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Kennisnotitie

Verkenning Chemours en de Westerschelde; advies voor onderzoeken naar PFAS in deze regio's

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel verkenning

Het RIVM heeft in opdracht van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat een verkenning uitgevoerd. Dit naar aanleiding van enkele moties in de Tweede Kamer.¹ In deze verkenning heeft het RIVM de behoeften aan onderzoek van omwonenden en werknemers van Chemours en omwonenden van de Westerschelde in relatie tot PFAS in kaart gebracht. Dit met als doel om advies te geven aan het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat over mogelijke onderzoeken op het gebied van PFAS en gezondheid rondom Chemours en de Westerschelde om tegemoet te komen aan deze behoeften.

1.2 Afbakening en werkwijze

Met vragenlijsten en groepsgesprekken zijn de zorgen en (onderzoeks)behoeften van de omwonenden (en werknemers) van Chemours en de Westerschelde in kaart gebracht. Chemours is voor de omwonenden een duidelijke bron van de uitstoot van PFAS. De omwonenden van de Westerschelde hebben zorgen over de gevolgen van PFAS in de Westerschelde en de omgeving, waarbij de fabriek 3M in België als een belangrijke, maar niet de enige, bron wordt gezien. In de verkenning is rekening gehouden met dat de verschillende situaties deels andere zorgen en (onderzoeks)behoeften tot gevolg hebben. Waar relevant is daar in dit advies onderscheid tussen gemaakt.

Voor de inventarisatie van de behoeften van werknemers van Chemours is in openbare bronnen gezocht naar gerapporteerde zorgen en behoeften. Ook is gebruik gemaakt van de informatie uit de vragenlijst omwonenden, waarbij mensen konden aangeven of ze (oud-)werknemers zijn van Chemours. Daarnaast is in een gesprek met het management en HR van Chemours (5 juli 2024) gevraagd naar informatie over zorgen en onderzoeksbehoeften van hun werknemers in relatie tot PFAS. In dit gesprek is gevraagd of Chemours aanvullende relevante documenten heeft waarin mogelijke zorgen en behoeften van de werknemers in relatie tot PFAS beschreven staan. Chemours heeft geen documenten beschikbaar gesteld.

Er is een deskstudie uitgevoerd om een overzicht te krijgen van beschikbare of lopende onderzoeken naar gezondheid en PFAS in de regio's rond Chemours en de Westerschelde, en buiten Nederland. Zo is er onder meer gekeken naar de onderzoeken in België rond 3M en binnen het RIVM PFAS-onderzoeksprogramma in Nederland.²

De resultaten van de vragenlijsten en de verdieping door de groepsgesprekken vormen de basis van deze verkenning. De inzichten van de deskstudie en de kennis en ervaring van experts van het RIVM hebben we vervolgens gebruikt om te komen tot de adviezen over mogelijke onderzoeken op het gebied van PFAS en gezondheid. Hierbij zijn aspecten als welke onderzoeken er lopen, welke onderzoeksmethoden antwoord zouden kunnen geven op de behoeften en welke informatie hierbij nodig is, gebruikt.

¹ ENW/BSK-2023/309090. [Samenvatting van invulling van enkele moties en toezeggingen op het gebied van PFAS in Kamerstuk I Volksgezondheid.nl](#)

² RIVM, 2024. PFAS-onderzoeksprogramma RIVM. Inventarisatie beschikbare informatie en afbakening onderzoek. <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2024-0104.pdf>

RIVM

A. van Leeuwenhoeklaan 9
3721 MA Bilthoven
Postbus 1
3720 BA Bilthoven
www.rivm.nl

T 088 689 89 89

Auteurs: Jannike Eberse,
Michelle Zonneveld, Myrthe
van den Benken, Rik Bogers,
Arnold Bergstra, Valerie van
de Weljert, Cindy Bekker,
Femke de Zwart, Diane
Houweling, Jantien Noorda,
Jochem Wijten, Leendert
Gooijer

Centrum:

VLH, DMG, VSP

Contact:

info@rivm.nl

Kenmerk:

KN-2024-0049

DOI:

10.211945/RIVM-KN-2024-

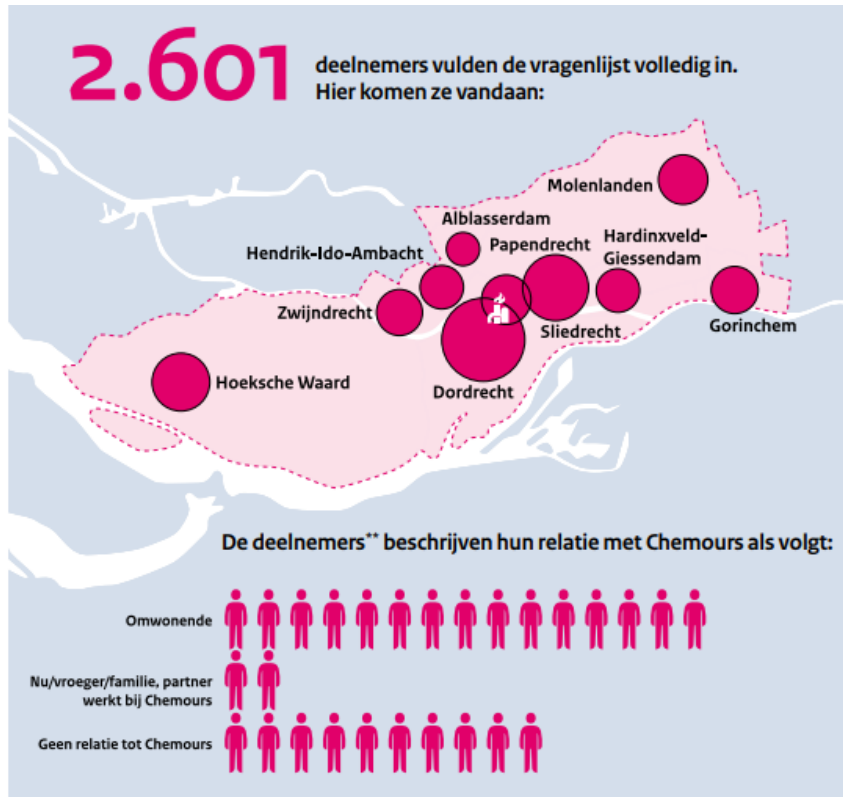
0049

Datum:

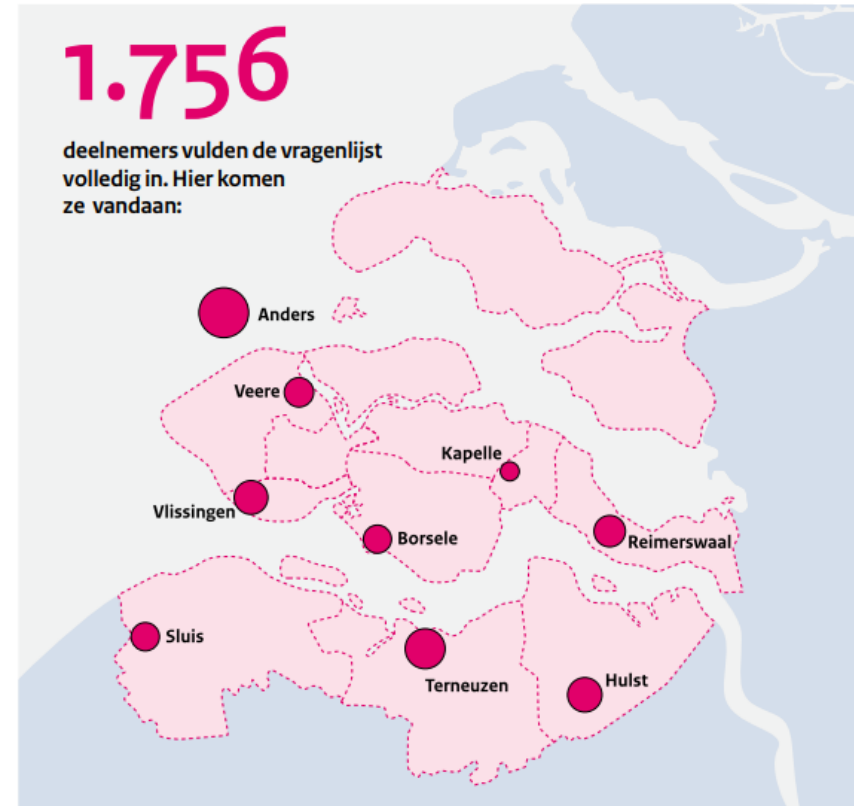
14 november 2024

Chemours en PFAS

PFAS rond de Westerschelde

Behoeftte aan actie, informatie, duidelijkheid verantwoordelijkheden en onderzoek PFAS milieu en gezondheid

Regio Chemours

De meeste deelnemers zien meerwaarde in onderzoek

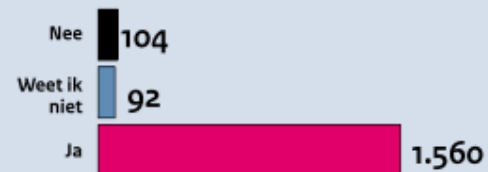
op het gebied van gezondheid en milieu in relatie tot PFAS in de omgeving

Regio de Westerschelde

De meeste deelnemers zien meerwaarde in onderzoek

op het gebied van gezondheid en milieu in relatie tot PFAS in de omgeving

Vaak genoemde thema's

Hoeveelheid uitstoot en lozing Chemours

Stoppen met PFAS/
Alternatieven voor PFAS

Gezondheid van de bevolking

PFAS in voedsel

Wat kun je doen om minder
PFAS binnen te krijgen?

PFAS verwijderen uit de
leefomgeving

Kans op ziekte

Hoeveelheid PFAS in de
leefomgeving

Effect op natuur en dieren

Verantwoordelijkheden
Handhaving Wetgeving

Advies onderzoek

- Advies RIVM m.b.t. (de hoeveelheid) PFAS in de leefomgeving, lichaam en de gezondheid:
 - *Lichaam*: vorm een eerste globaal beeld van PFAS in het lichaam.
 - *Gezondheid*: breng de gezondheidssituatie die mogelijk samenhangt met PFAS rondom Chemours en de Westerschelde in kaart.
 - *Leefomgeving*: ontwikkel PFAS-concentratiekaarten en monitor veranderingen over tijd.
- Sluit aan bij lopend onderzoek en benut bestaande data.
- Mogelijk aanleiding voor een gericht verdiepend onderzoek.
- Opdrachtverlening door ministeries van IenW en VWS.

**Communicatie
resultaten:** Begrijpelijk,
betrouwbaar, transparent
en goed vindbaar

Doel onderzoek

Onderzoeken of er in de regio's rondom Chemours en de Westerschelde signalen zijn die kunnen wijzen op een afwijkende gezondheidssituatie die kan samenhangen met verhoogde PFAS-concentraties.

1. Beeld actualiseren en ontsluiten van de wetenschappelijke kennis en hiaten over de mogelijke gezondheidseffecten van PFAS en risico's bij specifieke blootstellingsniveaus (literatuurstudie)
2. Op basis van de resultaten van de literatuurstudie voor zover mogelijk een gezondheidkundige duiding geven aan de gemeten PFAS-bloedconcentraties
3. Vergelijken van PFAS-gerelateerde gezondheidseffecten beide regio's met referentiegroep
4. Resultaten in samenhang bekijken en advies mogelijke vervolgstappen

Scope

1. In het onderzoek wordt gebruik gemaakt van bestaande data.
2. Geen oorzakelijke relatie tussen de blootstelling aan PFAS en de gezondheidseffecten aan te tonen (o.a. effect andere factoren).
3. Buiten scope: hoeveelheid PFAS in de leefomgeving, het toegankelijk maken van concentratiekaarten en het monitoren van PFAS-concentraties in de leefomgeving.

Stappen en planning

2025-2026 Literatuurstudie en onderzoeksopzet

- a) Literatuurstudie wetenschappelijke kennis PFAS gezondheidseffecten
- b) Onderzoeksplan verder uitwerken
- c) Governance- en communicatieplan

2026-2027 Bloedconcentraties en gezondheidssituatie

- a) Gezondheidskundige duiding gemeten PFAS-bloedconcentraties
- b) In kaart brengen gezondheidssituatie

2027 Synthese en afronding

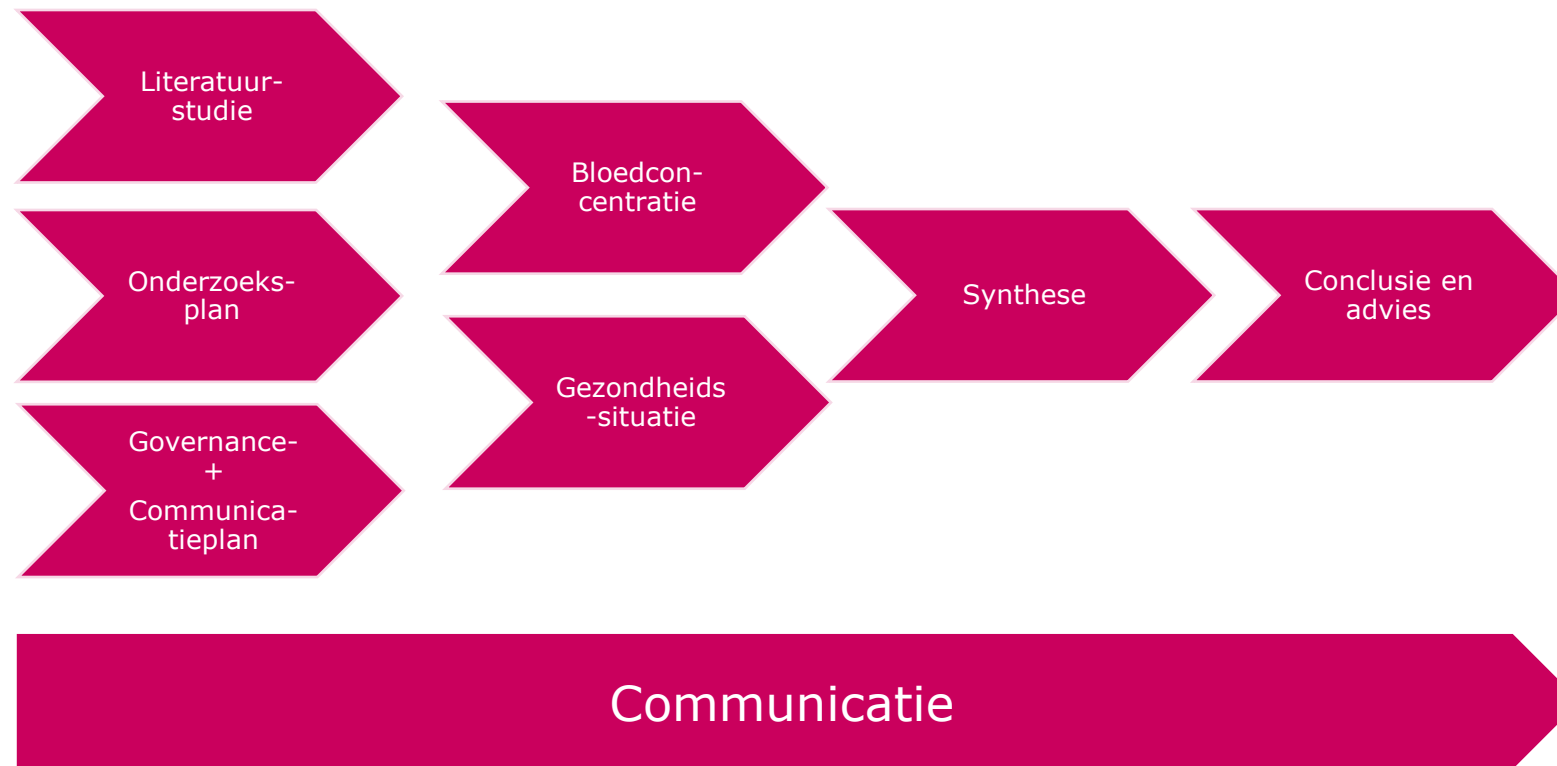
- a) Samenhang literatuurstudie, PFAS-bloedconcentraties en gezondheid
- b) Conclusie en advies aan ministerie van IenW en VWS

Planning

Sept '25

Dec '27

Vragen uit het publiek?